

УДК 338.246.83

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Уткіна Ю.М., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

У статті розглянуто питання щодо визначення впливу управління якістю продукції та її конкурентоспроможністю на кінцеві результати діяльності підприємства

Ключові слова: *якість, конкурентоспроможність, управління якістю, управління конкурентоспроможністю, продукція підприємства*

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими чи практичними завданнями. Сучасні складні економічні та політичні процеси в Україні не дозволяють вітчизняним підприємствам у повній мірі боротися за розширення внутрішнього та зовнішнього ринку збуту і одною з причин такого становища є недостатньо висока якість продукції.

Актуальність підвищення якості та забезпечення конкурентоспроможності сягає свого апогею через приєднання України до Світової організації торгівлі й мінімізацію тарифного захисту внутрішнього національного ринку, що спричинить збільшення конкурентного тиску на ринку.

Основою конкурентоспроможності підприємств в Україні в умовах переходу до ринкових відносин все більше виступає якість продукції, тому правильно обрана стратегія управління якістю продукції дозволить забезпечити ефективний розвиток підприємства і підвищення його конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням проблем управління якістю та конкурентоспроможністю продукції підприємства займалися багато вчених. Зокрема, серед дослідників конкурентоспроможності слід виділити Г. Азоева [1], В. Л. Диканя [5, 6], В. А. Машнова [9] та Ю. Б. Рубіна [10]. Найбільш відомими дослідниками проблем якості й управління якістю є Л. С. Басовський [2], О. П. Глудкин [3], Е. Б. Герасимов [4], Н. Золотухін [7], Л. П. Сулліван [8], Л. І. Федулова [11] та Б. І. Герасимов [12].

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Не дивлячись на велику кількість праць, присвячених вирішенню проблем управління якістю та конкурентоспроможністю продукції підприємств, не достатньо опрацьованими, на нашу думку, залишаються питання щодо поєднання управління якістю і конкурентоспроможністю продукції з метою підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

Формування цілей статті. Метою даної роботи є дослідження впливу управління якістю

продукції та її конкурентоспроможністю на кінцеві результати господарської діяльності підприємства.

Вклад основного матеріалу дослідження.

Система якості функціонує водночас із рештою видів діяльності, які впливають на якість продукції чи послуги і взаємодіють з ними, її дія поширюється на всі етапи від початкового до кінцевого задоволення вимог і потреб споживача (в ІСО серії 9000 – «петля якості»). Основні етапи «петлі якості» зображено на класичному рисунку 1.

Поліпшення якості продукції є специфічною формою прояву закону економії робочого часу. Практика господарювання свідчить, що загальна сума витрат на виготовлення і використання продукції більш високого гатунку, навіть якщо досягнення останнього зв'язане з додатковими витратами у виробництві, істотно скорочується. Всіляке ж зменшення витрат праці означає зростання його продуктивності.

Якість продукції формується, як відомо, під впливом сучасних досягнень розвитку науки і техніки. Проте тут існує і зворотний зв'язок.

Підвищення якості (технічного рівня) насамперед знярядь праці справляє неабиякий вплив на прискорення темпів певних напрямків науково-технічного прогресу.

Зокрема підвищення надійності машин, устаткування, приладів та інших технічних пристроїв забезпечує розширення масштабів розвитку комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів, гнучких автоматизованих виробництв, робототехнічних комплексів тощо.

Певна кількість продукції кращої якості (вищого технічного рівня) здатна повніше задовольнити суспільні потреби, ніж та ж або навіть більша кількість виробів гіршого гатунку. Це означає, що підвищення якості (технічного рівня) продукції у кінцевому підсумку еквівалентне збільшенню її виробництва з меншими загальними витратами суспільної праці. Йдеться про багатоспрямований вплив підвищення якості продукції не лише на виробництво, його ефективність, але й на імідж підприємства в цілому (рисунку 2).

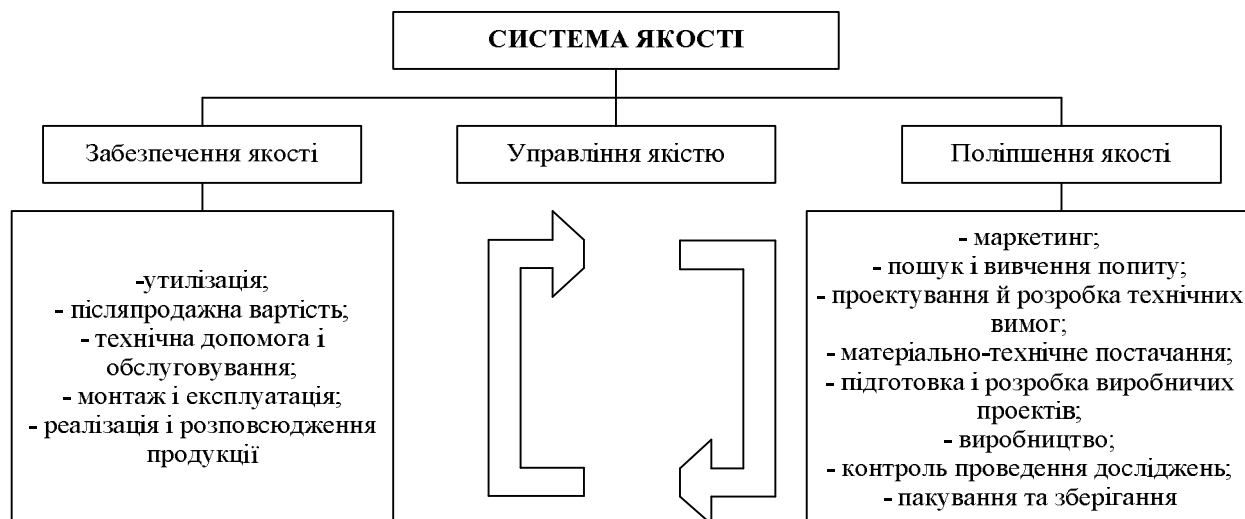

Рисунок 1 - «Петля якості»

Рисунок 2 - Багатоспрямований вплив підвищення якості продукції на виробництво та імідж підприємства

Рівень якості засобів виробництва і предметів споживання безпосередньо впливає на структуру виробництва, функціональний розподіл потужностей машинобудівних підприємств. Підвищення технічного рівня засобів праці і якості предметів праці дозволяє використовувати більше інвестиційних і матеріальних ресурсів для випуску споживчих товарів, а поліпшення якості продукції підприємств видобувних галузей створює додаткові фінансові можливості для масштабнішого державного інвестування і швидшого розвитку відповідних галузей обробної індустрії. Технічний рівень машин і устаткування у певній мірі визначає структуру виробничих потужностей, використовуваних для виготовлення нових знарядь праці та запасних частин до них.

Управління конкурентоспроможністю являє собою адаптивний процес, протягом якого проходить коригування рішень на основі контролю й аналізу змін, що відбуваються у внутрішньому й зовнішньому середовищах. Управління конкурентоспроможністю продукції має забезпечити максимальне використання можливостей виробництва й орієнтацію його на задоволення наявних і потенціальних вимог споживача.

Незважаючи на те, що якість і ціна товару є його визначальними параметрами, велике значення за ринкових умов мають так звані "нетоварні властивості", які значно впливають на конкурентоспроможність товару. Властивості, які формують конкурентоспроможність товару, показані на рисунку 3 у вигляді ієрархічної структури. Якщо конкурентоспроможність оцінювати за показниками якості й ціни (рівень 1), то передбачається, що решта властивостей, які характеризують конкурентоспроможність (рівень 2), проявляються в цьому товарі й у товарі конкурентів однаковою мірою.

Вирішення проблеми підвищення якості продукції на підприємстві – це, насамперед, високий його імідж серед покупців, це вихід не тільки на внутрішній, а й на зовнішній ринок, це основа для одержання максимального прибутку та забезпечення стійкого фінансового становища.

Найважливішою проблемою розвитку економіки України є підвищення ефективності суспільного виробництва при зосередженні зусиль на випуск конкурентоспроможної продукції і одночасному забезпеченні повної зайнятості працездатного населення.

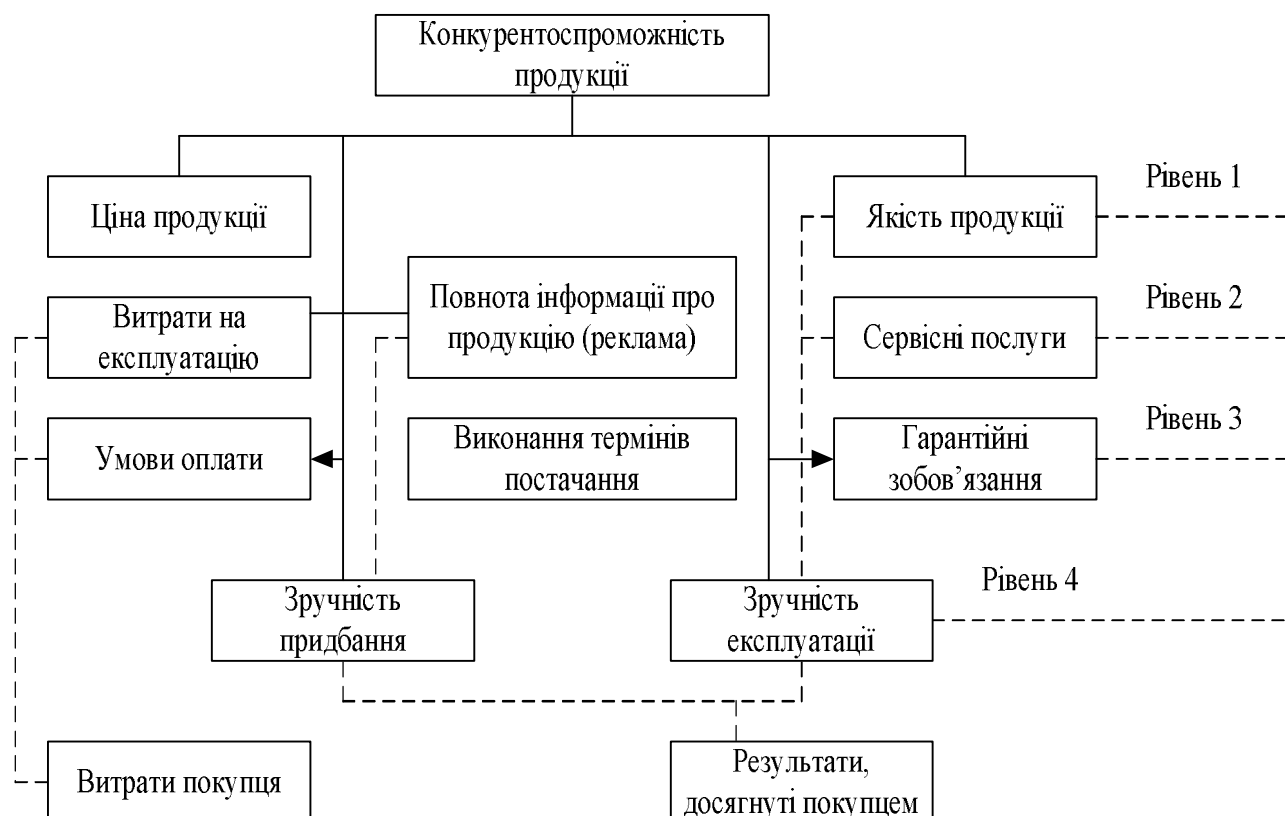

Рисунок 3 - «Дерево» властивостей, що визначають конкурентоспроможність товару

Управління якістю продукції підприємства – це цілеспрямований напрям підвищення конкурентоспроможності його продукції, який може бути досягнутий за рахунок таких заходів:

- активізувати діяльність Національної ради з якості при Президенті України з метою проведення державної політики у сфері якості;

- забезпечення політичної підтримки щодо підвищення якості та конкурентоспроможності продукції з боку держави;

- заходів щодо співробітництва України з міжнародними організаціями, у тому числі з Європейською організацією;

- забезпечення організації діяльності підприємства, підвищення якості продукції та конкурентоспроможності на основі розробки відповідної його стратегії;

- впровадження системи заходів, що направлені на впровадження досягнень НТП, нових технологій, новацій для забезпечення виробництва високоякісної продукції;

- створення служб інформації про новітні технології, зміни у законодавстві, перспективні ринки збуту, що забезпечать підвищення якості продукції;

- створення центрів відповідальності за якістю продукції за місцем її виробництва;

- забезпечення заходів щодо підвищення якості стратегічного маркетингу;

- використання японського досвіду (як напрям підвищення якості продукції) – створення робочих груп якості та впровадження мотиваційних стимулів;

- створення системи навчання робітників підприємства усіх категорій, від зусилля яких залежить забезпечення якості продукції.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. За ринкових умов різко зросли і змінилися позиції споживача щодо процесів придбання й використання товарів і послуг. Виробникам товарів необхідно постійно освоювати нові методи господарювання, які б відповідали вимогам економічних обставин, змінювати умови і принципи діяльності, результати якої прямо залежатимуть від конкурентоспроможності вироблених товарів.

Довгостроковий курс розвитку підприємства повинен бути у сучасних умовах направлено на досягнення не стільки кількісних показників, скільки якісних, тому менеджерам підприємств доцільно звернути увагу на розробку пропозицій для свого підприємства з метою підвищення конкурентоспроможності продукції і виходу на міжнародний рівень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Азоев Г. Конкуренция: анализ, стратегия, практика [Текст] / Г. Азоев. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1996. – 208 с.

2 Басовский Л. Е. Управление качеством: учебник [Текст] / Л. Е. Басовский, В. Б. Протасьев. – М.: ИНФРА, 2001. – 212 с.

3 Всеобщее управление качеством: учебник [для вузов] [Текст] / [Глудкин О. П., Горбунов Н. М., Гуров А. И., Зорин Ю. В.]; под ред. О. П. Глудкина. – М.: Радио и связь, 1999. – 600 с.

4 Герасимова Е. Б. Управление качеством [Текст] / Е. Б. Герасимова, Б. И. Герасимов, А. Ю. Сизикин. – М.: Форум, 2009. – 256 с.

5 Дикань В. Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия: монография [Текст] / В. Л. Дикань. – Харьков: Основа, 1995. – 160 с.

6 Дикань В. Л. Реформирование экономики Украины и конкурентоустойчивость предприятий: монография [Текст] / В. Л. Дикань. – Харьков: Основа, 1997. – 345 с.

7 Золотухин Н. Из вопросов управления качеством [Электронный ресурс] / Н. Золотухин, А. Кузнецов // Вопросы экономики. – 2002. – №8. – С. 31. – Режим доступа к статье: <http://www.masters.donntu.edu.ua/2004/fem/kildeeva/library/index2.htm>.

8 Лоренс П. Сулливан. Структурирование функций качества [Электронный ресурс] / Лоренс П. Сулливан. – Режим доступа: <http://www.deming.nm.ru/TehnUpr/StrFunKa.htm>.

9 Машнов В. А. Комплексная оценка конкурентоспособности предприятия [Электронный ресурс] / В. А. Машнов. – Режим доступа: http://www.cfin.ru/management/strategy/estimate_competitiveness.shtml.

10 Рубин Ю. Б. Теория и практика предпринимательской конкуренции: учебник [Текст] / Ю. Б. Рубин. – [6-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Маркет ДС, 2007. – 608 с.

11 Сучасні концепції менеджменту: навчальний посібник [Текст] / за ред. д.е.н., проф. Л.І. Федулової. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 536 с.

12 Управление качеством на промышленном предприятии [Текст] / [Бастрыкин Д. В., Евсейчев А. И., Нижегородов Е. В., Румянцев Е. К., Сизикин А. Ю., Торбина О. И.]; под науч. ред. д-ра экон. наук, проф. Б. И. Герасимова. – М.: «Издательство Машиностроение-1», 2006. – 204 с.

Анотація. В статті рассмотрен вопрос относительно определения влияния управления качеством продукции и ее конкурентоспособностью на конечные результаты деятельности предприятия

Ключевые слова: качество, конкурентоспособность, управление качеством, управление конкурентоспособностью продукция предприятия

Summary. In the article a question is considered in relation to determination of influence of quality management of products and by her competitiveness on end-point of activity of enterprise

Keywords: quality, competitiveness, quality management, management a competitiveness, products of enterprise

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Сухорукова Т.Г.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.

УДК 624:339.92

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ БУДІВЕЛЬНИХ КОМПАНІЙ

Чупир О.М., к.е.н., доцент (ХДТУБА)

В статті досліджено сутність поняття «управління конкурентоспроможністю підприємства», визначено зміст, суб'єкт, об'єкт управління конкурентоспроможністю будівельної організації

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, управління конкурентоспроможністю, будівельна компанія.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. В умовах глобалізації та необхідності інтегрування у світовий економічний простір, універсальним критерієм стратегії розвитку будівельного комплексу країни та України в цілому має стати конкурентоспроможність вітчизняних будівельних компаній, як імовірність реалізації конкурентних переваг на внутрішньому та зовнішньому будівельних ринках. Загострення конкурентної боротьби, яке спостерігається сьогодні, з одного боку сприяє розвитку науково-технічного процесу, що постійно примушує застосовувати кращі технології, раціонально використовувати ресурси; швидко реагувати на зміну попиту. З іншого - конкуренція дає будівельним компаніям певну нестабільність, породжує умови для безробіття, інфляції і банкрутства, веде до диференціації доходів і породжує умови для їх несправедливого розподілу.

Саме впровадження передових технологій управління та розвиток системи управління конкурентоспроможністю будівельних компаній на основі формування моделі функціонування, в якій компанія досягне рівень конкурентоспроможності, необхідний для стійкого оперування як на внутрішньому, так і на

зовнішньому ринку, дозволить вітчизняним будівельникам посилити свої конкурентні переваги та завоювати нові сегменти ринку будівельних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні у вітчизняній та зарубіжній літературі процес управління конкурентоспроможністю підприємства є недостатньо вивченим. Дослідженню питання «управління конкурентоспроможності підприємства» присвячені роботи так вчених: Галелюка М.М., Савельєвої Н.І., Кнорринг В. І., Балабанової Л. В., Бондаренко Г.С., Мансурова Р.С. [1-6]. В свої роботах вчені прагнули конкретизувати поняття «управління конкурентоспроможністю», розробити методологію визначення його рівня на конкретних підприємствах. Так, Галелюком М.М. [1] узагальнено специфіку функціонування системи управління КСП підприємств різних галузей економіки, а Бондаренко Г.С. в дослідженні [5] стверджує про необхідність системного підходу до управління конкурентоспроможністю підприємства.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження теоретичних поглядів на економічну сутність поняття «управління конкурентоспроможністю підприємства»,